

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Sotsiaalfondi tulevik pärast 2013. aastat”

(ettevalmistav arvamus)

(2011/C 132/03)

Raportöör: **Xavier VERBOVEN**

Kaasraportöör: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

7. oktoobril 2010 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Sotsiaalfondi tulevik pärast 2013. aastat”

(ettevalmistav arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 24. veebruaril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 470. istungjärgul 15.–16. märtsil 2011 (15. märtsi 2011 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 172, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on järgmisel arvamusel.

1.1 Majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning solidaarsuse põhimõtted on sedastatud asutamislepingus ning need on kodanike ja piirkondade integratsiooni kaks kõige tähtsamat sammast. Järelikult peavad need põhimõtted olema Euroopa Liidu tulevast eelarvet käsitlevate arutelude keskmes.

1.2 Ühtekuuluvuspoliitika ei pea ainult vähendama piirkondadevahelisi erinevusi, vaid peab kaasa aitama ka teatud elanikkonnarühmade hulgas esineva sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamisele, ergutades täielikku tööhõivet, võrdseid võimalusi, sotsiaalset integratsiooni ja ühtekuuluvust pakkuvat ühiskonda ning seega laiemas mõttes Euroopa sotsiaalmudelit. Euroopa Sotsiaalfond (ESF) peab jääma struktuurifondiks, mis on osa Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitikast.

1.3 ESF on eelistatud vahend Euroopa tööhõivestrateegia elluviimise toetamiseks ja peab jääma tulevikus tõhusaks vahendiks inimressurssidesse investeerimise ja kvaliteetse tööhõive kõrgema taseme ja suurema sotsiaalse kaasatuse toetamiseks Euroopa 2020. aasta strateegia raames. Sellest tulenevalt ja arvestades praegust majanduslikku olukorda, peab ESF jääma

jätakuvalt tähtsaks strateegiliseks ja finantsvahendiks ning talle peavad olema tagatud suuremad ressursid kooskõlas suuremate väljakutsetega, millega fond peab toime tulema (suurem tööpuuduse määr), ning kajastama ELi üldeelarve suurendamist vähemalt 5,9 % võrra, nagu pakkus välja Euroopa Komisjon ELi 2011. aasta üldeelarve suurendamiseks.

1.4 Praegusel majanduskriisi ajal on Euroopa Ülemkogu otsus tugevdada ESFi rolli eriti tähtis. Tööturu- ja sotsiaalpoliitika peab ka edaspidi jääma ESFi kõrgeimaks tegevusraamistikuks. Investeeringud peavad olema suunatud ühtaegu inimressursside arendamisele, oskuste parandamisele ja koondatud töötajate uuesti tööturule integreerimisele. Prioriteetseks tuleks siiski pidada kvaliteetsete töökohtade loomist, jätkusuutlikku majanduskasvu ja kõige haavatavamate ühiskonnarühmade, sealhulgas noorte, naiste, sisserändajate, pikaajaliste töötute, tööturult kõige rohkem eemale jäänud inimeste, eakate, puuetega inimeste ja rahvusvähemuste kaasamist tööturul ja ühiskonnas, et parandada ELi konkurentsivõimet ja Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamist.

1.5 Tuleb õppida kogemustest, mida saadi ESFi kasutamisel Euroopa Liidu majanduse elavdamise ja majanduskasvu toetamiseks, parandades VKEde, väga väikeste ettevõtete ja sotsiaalmajanduses osalejate toetamist ja järgides ESFi eesmarke ning samas parandades sotsiaalseid olusid nii kvaliteetsete töökohtade säilitamise ja loomise osas kui ka sotsiaalse kaasamise osas, eelkõige töö kaudu.

1.6 ESF kui ELi inimressurssidesse investeerimise vahend peaks toetama Euroopa 2020. aasta strateegia kolme prioriteeti: arukat majanduskasvu, säästvat majanduskasvu ja kaasavat majanduskasvu. Tööhõive, koolitus ja haridus, aktiivne kaasamine ja võrdsete võimaluste poliitika ongi inimeste kindlustunde põhielemendid, mis arendavad nende teadmisi ja kvalifikatsiooni, edendavad innovatsioonikultuuri, suurendavad tööhõivet ja soodustavad kaasavat tööturgu.

1.7 Sotsiaalpartnereid ja teisi organiseeritud kodanikuühiskonna organisatsioone kaasav partnerluspõhimõte on struktuurifondide ja eelkõige Euroopa Sotsiaalfondiga seotud meetmete asjakohase toimimise põhitagatis.

1.8 Esmatähtis on õppida sotsiaalpartnerite rollist sotsiaaldialoogis ja valitsusväliste organisatsioonide rollist partnerluses, et vältida majanduskriisi tagajärgede vastu ja saavutada tulemusi.

1.9 Partnerlus-, mittediskrimineerimis- ning juurdepääsetavuse ja säästva arengu põhimõtted⁽¹⁾ tuleb säilitada ja neid tugevdada, et kindlustada kogu viimase programmitöö perioodil saadud häid tulemusi.

1.10 Struktuurifonde käsitlevates määrustes tuleb väljendi „riikide praegused eeskirjad ja tavad“ kasutamise asemel määratleda selgelt partnerluspõhimõtte ning eespool nimetatud põhimõtted, määrates seejuures selgelt kindlaks iga partneri funktsiooni. Vaja on kindlalt tugevdada järelevalvekomiteede positsiooni pädevate riiklike või piirkondlike asutuste suhtes nende ülesannete kavandamisel, elluviimisel ja järelevalves.

1.11 Komitee jagab arvamust, et tuleb parandada fondide kasutamise hindamist, toimimist ja tulemusi. Selleks on siiski esmatähtis määrata kindlaks näitajad ning tagada nii kvantitatiivsed kui ka kvalitatiivsed mõõttelemendid ja seda laiemas ulatuses, mis hõlmab tervet ühtekuuluvuspoliitika rakendusmeetlust.

1.12 Vaja on tagada sidusus prioriteetide vahel, mis on kindlaks määratud eri tasanditel: Euroopa, riikide, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

1.13 Vaja on tõhustada koostöötavaid Euroopa Regionaalarengu Fondi ja teiste fondidega, mille käigus tuleb tugevdada

partnerlus-, mittediskrimineerimis- ja jätkusuutlikkuse põhimõtteid. Tuleb vältida ESFi ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi tegevuse kattuvust ning tagada sidusus sellisel kujul, et ümberkorralduste puhul oleksid ESFi meetmed ennetavad ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi meetmed leevendavad.

1.14 ESFi rahalistele vahenditele juurdepääsu menetluste rakendamist ja praktilisi aspekte tuleb oluliselt parandada, eelkõige vähendades märkimisväärselt bürokraatiat, kiirendades eriti maksete süsteemi, et muuta programmide elluviijate finantskulud minimaalseks, ja lihtsustades arveldusmenetlusi ja kontode korrigeerimise menetlusi, näiteks võttes kasutusele kindlasummalsed väljamaksed (*lump sums*).

1.15 ESFi tulevik peab tagama piisavad vahendid Euroopa 2020. aasta strateegia rakendamiseks tänu uuenduslikele rahastamisskeemidele⁽²⁾, nagu näiteks vahendite otse eraldamine sihipärastele tööhõive- ja sotsiaalse kaasamise meetmetele kõige haavatavamate elanikerühmade või tõrjutuse ohus inimeste jaoks.

1.16 Sotsiaalpartneritel ja kodanikuühiskonnal on ESFi läbi vaatamise, rakendamise ja hindamise protsessis peamine roll. Sellest tulenevalt kavatseb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee edaspidi jälgida püsivalt ESFi kasutamist ja aidata seeläbi parandada otsustusprotsessi keskset elementi ehk teabevahetust Euroopa Liidu institutsioonide, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna sidusrühmade vahel.

2. Taust: komisjoni algatatud arutelu Euroopa Sotsiaalfondi tuleviku teemal

2.1 Ajavahemikul 2007–2013 ESFi rahastatud programmide rakendamises on jõutud poole peale.

2.2 Komisjon esitas oma põhisuunised ELi finantsraamistiku tuleviku kohta teatises „ELi eelarve läbivaatamine“ (KOM(2010) 700) ja struktuurifondide kohta ühtekuuluvust käsitleva viienda aruande järeldustes (KOM(2010) 642).

2.3 ESFi tuleviku kavandamisel tuleks arvesse võtta Lissaboni lepingut. Vastavalt uuele artiklile 9 võtab liit arvesse „kõrge tööhõive taseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse, koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid“.

⁽¹⁾ Nagu need on sätestatud nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruse (EU) 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta, artiklites 11, 16 ja 17.

⁽²⁾ Komisjoni 19. oktoobri 2010. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja riikide parlamentidele „ELi eelarve läbivaatamine“, KOM(2010) 700.

2.4 Muudetud artikkel 175 käsitleb nüüd territoriaalset ühtekuuluvust. ESF kui Euroopa põhiline finantsvahend inimressurside toetamiseks aitab jätkuvalt kaasa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse saavutamisele, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 162.

2.5 Euroopa Ülemkogu kinnitas uue poliitilise raamistiku eelolevaks kümnendiks ehk Euroopa 2020. aasta strateegia 17. juunil 2010. Euroopa Liit on selle alusel võtnud endale kohustuse suurendada 20–64-aastaste inimeste tööhõivemäära 75 %-ni, vähendada kooli pooleli jätnute osakaalu 10 %-ni ja tagada, et vähemalt 40 % noortest omandab kõrghariduse, vähendada vaesuse ohus elavate inimeste arvu 20 miljoni võrra ja suurendada era- ja avaliku sektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse kuni 3 %ni SKPst ⁽³⁾.

2.6 Komisjon teeb 2011. aastal ettepaneku uueks eelarveraamistikuks 2013. aastale järgnevas perioodiks. Raamistikuga koos tehakse õigusloomeettepanekud struktuurifondide, kaasa arvatud Euroopa Sotsiaalfondi kohta. Selle kohta esitas komisjon 19. oktoobril 2010 teatise „ELi eelarve läbivaatamine”. See peaks olema võimalus anda ESFi tegevusele uus hoog ja teha muudatusi. ESFi nähtavust ja ainulaadsust tuleb ELi uues eelarveraamistikus tugevdada.

2.7 2010. aasta 10. novembril avaldatud majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust käsitlevas komisjoni viiendas aruandes esitatakse tulevase ühtekuuluvuspoliitika perspektiivid.

2.8 Konkreetset ESFi tulevikku arutatakse selles aruandes eriuuringute põhjal.

2.9 Teisalt võttis ESFi komitee 3. juunil 2010 vastu arvamuse ja komisjon korraldas 23.–24. juunil 2010 konverentsi.

2.10 Sellega seoses taotles komisjon Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt 7. oktoobril 2010 ettevalmistava arvamuse koostamist, et analüüsida ESFi komitee arvamuses tõstatatud küsimusi.

2.11 Need arutelud keskendusid viiele teemale.

— Milline on ESFi lisandväärtus võrreldes ainult riigiulatuslike rahaliste vahenditega?

— Millised peaksid olema ESFi ülesanded ja prioriteetid Euroopa 2020. aasta strateegia taustal?

— Kuidas tagada ESFi geograafiline ja temaatiline kontsentreerumine?

— Kuidas arendada välja maksimaalne koostoime teiste fondidega, eelkõige Euroopa Regionaalarengu Fondiga?

— Milline rakendussüsteem tuleks välja töötada selleks, et fondi haldamine oleks ühtaegu tõhusam ja lihtsam?

2.12 Võttes lisaks arvesse Euroopa Liidus hetkel valitsevat töökohtade kaotamise tendentsi, palutakse ESFil täita Euroopa ühtekuuluvuspoliitikas veelgi aktiivsemat rolli. Sellepärast tulebki fondi eelarvet märkimisväärselt suurendada, seda vähemalt 5,9 % võrra, mis on kooskõlas Euroopa Komisjoni ettepanekuga ELi 2011. aasta eelarve üldise suurendamise kohta.

3. Üldised märkused Euroopa Sotsiaalfondi tuleviku kohta

3.1 Ühtekuuluvuse ning solidaarsuse põhimõtted on sedastatud asutamislepingus ning on kodanike ja piirkondade integratsiooni kaks kõige tähtsamat sammast. Järelikult peavad need põhimõtted olema Euroopa Liidu tulevast eelarvet käsitlevate arutelude keskmes.

3.2 Lissaboni leping kinnitab neid põhimõtteid uuesti ja sätestab vastavalt artiklile 174, et „selleks et edendada oma igakülgset harmoonilist arengut, töötab liit välja ja rakendab meetmeid majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks”.

3.3 Asutamisleping rõhutab eelkõige, et „iseäranis taotleb liit eri regioonide arengutaseme ühtlustamist ning mahajäämuse vähendamist kõige ebasoodsamates piirkondades”. See eesmärk on veelgi tähtsam pärast Euroopa Liidu kaht viimast laienemist.

3.4 Teiselt poolt sätestab ELi põhiõiguste harta, mis on pärast selle lisamist asutamislepingusse õiguslikult siduv, et liit peab edendama territoriaalse ühtekuuluvuse kaudu sotsiaalset ühtekuuluvust, tagades sotsiaalsed õigused kõikidele kodanikele, olenemata nende piirkonnast või kodakondsusest, keelates diskrimineerimise ja püüdes tagada muu hulgas võrdsed võimalused.

3.5 Ühtekuuluvuspoliitika ei pea ainult vähendama piirkondadevahelisi erinevusi, vaid peab inimesekesksest lähenemisviisist juhindudes ka ergutama täielikku tööhõivet, võrdsed võimalusi, sotsiaalset integratsiooni ja ühtekuuluvust pakkuvat ELi ühiskonda ning seega laiemas mõttes Euroopa sotsiaalmudelit.

⁽³⁾ Euroopa Komisjoni 3. märtsi 2010. aasta teatis „Euroopa 2020. aastal – aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”

3.6 Euroopa Ülemkogu otsustas, et struktuurifondid on rahastamisvahendid, mis on vajalikud Lissaboni strateegia rakendamiseks, mille jõupingutused on suunatud kõige vähem kvalifitseeritud inimestele, kellel on kõige raskem riikide aktiivsele tööturupoliitikale ligi pääseda⁽⁴⁾. Selles kontekstis on Euroopa Sotsiaalfond eelistatud vahend Euroopa tööhõivestrategiega elluviimise toetamiseks ja peab jääma tulevikus tõhusaks vahendiks kvaliteetse tööhõive kõrgema taseme ja suurema sotsiaalse kaasatuse tagamiseks Euroopa 2020. aasta strateegia raames.

3.7 Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus peab jääma Euroopa 2020. aasta strateegias endiselt kesksele kohale, et jälgida seda, et strateegia elluviimiseks ühendataks ja pühendataks kogu energia ja suutlikkus. Struktuurifondid on põhivahendid nn aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu prioriteetide saavutamiseks liikmesriikides, piirkondades ja aladel. Selleks peab ESF olema jätkuvalt oluline ja strateegiline rahastamisvahend tööhõivemäära tõstmiseks ja sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks.

3.8 Sotsiaalpartnereid ja teisi organiseeritud kodanikuühiskonna organisatsioone kaasav partnerluspõhimõte⁽⁵⁾ on struktuurifondide ja eelkõige Euroopa Sotsiaalfondiga seotud meetmete asjakohase toimimise põhitagatis.

3.9 Esmatähtis on õppida sotsiaalpartnerite rollist sotsiaaldialoogis ja valitsusväliste organisatsioonide rollist partnerluses, et vältida majanduskriisi tagajärgede vastu ja saavutada tulemusi.

3.10 Vaja on parandada rahaliste vahendite kasutamise hindamist, otstarbekust ja tulemusi. Selleks on siiski esmatähtis määrata kindlaks näitajad ning tagada nii kvantitatiivsed kui ka kvalitatiivsed mõõttelemendid ja seda laiemas ulatuses, mis hõlmab tervet ühtekuuluvuspoliitika rakendusmenetlust. Praegu on hindamise eesmärk tagada kulude seaduslikkus, mitte aga nende tõhusus. Need kaks loogikat tuleks ühitada ja samas tuleks halduskoormust vähendada mõistlikule tasemele vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele.

3.11 Praeguse majanduskriisi ajal peab Euroopa tööhõivestrategiega olema taas Euroopa Liidu prioriteetide keskmes ning vaja on eraldada rohkem rahalisi vahendeid selleks, et luua ja säilitada kõikide jaoks rohkem ja paremaid töökohti. Tööturupoliitika peab jääma ESFi kõrgeimaks tegevusraamistikuks.

⁽⁴⁾ EMSK arvamus teemal „Esmatähtsate kategooriate tööhõive (Lissaboni strateegia)“, ELT C 256, 27.10.2007.

⁽⁵⁾ Nagu sätestatakse artiklis 11 nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruses (EÜ) 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta.

3.12 Euroopa Ülemkogu otsus ühtekuuluvuspoliitika panuse kohta majanduse taastamise kavasse on vägagi positiivne märk. Struktuurifondid, mis moodustavad Euroopa eelarvest üle kolmandiku, võivad tõepoolest olla rahastamisallikas, mis võimaldab väljakutsetega toime tulla lühiajalises, keskpikas ja pikas perspektiivis.

3.13 Ühenduse varasematele algatustele (eelkõige EQUAL) omane riikidevaheline mõõde tuleb üle võtta ühtekuuluvuspoliitika aluspõhimõttena, et tagada mitte ainult ELi tasandile küündiv, vaid ka – ja eelkõige – solidaarsem lähenemisviis, ning seda sellisel määral, mida ei ole veel piisavalt üle võetud vastavalt uuele süvalaiendatud lähenemisviisile (*mainstreaming*) programmitööperioodil 2007-2013. Seepärast oleks asjakohane taastada võimalus rahastada üleeuroopalisi projekte, eelkõige riikidevaheliste võrgustikega seotud uuenduslikke projekte.

4. Konkreetsed märkused ja ettepanekud käsitletud teemade kohta

4.1 ESFi lisandväärtus

4.1.1 ESF on tõestanud oma lisandväärtust Euroopas alates oma asutamisest ja eriti veel praegusel majanduskriisi ajal ja toetanud ELi majanduskasvu.

4.1.2 ESF on struktuurifond, mis puudutab otseselt inimesi: töötajaid, töötuid, ühiskonnast väljajäänuid, inimesi, kellel on tõsiseid raskusi tööturule pääsemisega, noori, eakaid ja teisi kõige haavatavamaid elanikerühmi.

4.1.3 ESF on peamine vahend Euroopa tööhõivestrategiega elluviimise toetamiseks. Järelkult tuleks see konkreetselt integreerida riiklikku, piirkondlikku ja kohalikku tööhõivepoliitikasse ning ESFi eesmärkidesse.

4.1.4 Euroopal on vaja teha suuri investeeringuid inimressursidesse, mis on kahtlemata märkimisväärne konkurentsieelis kogu ühiskonna jaoks. Selle investeeringu tegemisel tuleks ettenägelikult arvesse võtta ühiskondlikke muutusi ja samas leida lahendus töökohtade säilitamise ja loomise probleemidele, arendades töötajate kvalifikatsiooni ja oskusi, suurendades Euroopa ettevõtete tootlikkust, otsides uuenduslikke ja tõhusamaid töökorraldusmeetodeid tegelike investeeringute kaudu töötajate oskuste arendamise ja sotsiaalsesse integratsiooni ning ergutades võrdseid võimalusi ja sotsiaal-majanduslikke algatusi.

4.1.5 Praegusel majanduskriisi ajal on Euroopa Ülemkogu otsus tugevdada ESFi rolli eriti tähtis.

4.1.6 Investeeringud peavad olema ühtaegu suunatud inimressursside arendamisele ja tööturul koondatud töötajate uuesti tööturule integreerimisele ning töökohtade loomisele ja jätkusuutlikule majanduskasvule, et tagada nende kahe protsessi koostoime ja vastastikune mõju. Seega tuleb arvesse võtta panust, mille annab efektiivne sotsiaalne ühtekuuluvus Euroopa konkurentsivõimesse. Rahaliste vahendite suunamine tööturul kõige rohkem eemale jäänud elanikerühmadele (nagu puuetega inimesed, noored, kellel on töö leidmisel erilised raskused, pikaajaliselt töötuks jäämise ohus eakad ja teised ühiskonnast tõrjutud inimesed) ESFi kaudu aitab märkimisväärselt parandada ELi konkurentsivõimet ja keskpikas perspektiivis saavutada Euroopa 2020. aasta eesmärgid.

4.1.7 Partnerluspõhimõte on struktuurifondidega seotud meetmete asjakohase toimimise põhitagatis.

4.1.8 Struktuurifonde käsitlevates määrustes tuleb väljendi „riikide praegused eeskirjad ja tavad” kasutamise asemel määratleda selgelt partnerluspõhimõte, määrates seejuures selgelt kindlaks iga partneri funktsiooni.

4.1.9 Partneritel, sh sotsiaal-majanduslikel organisatsioonidel peab olema võimalus saada tehnilist abi ja valdkondlikud organisatsioonid peavad ESFi kaudu tugevdama nende suutlikkuse arendamist (*capacity building*).

4.1.10 Vaja on luua kvaliteetsed partnerlused, kaasates sotsiaalpartnerid ja organiseeritud kodanikuühiskonna fondide rakendamise igasse etappi, seda eriti sellepärast, et neil on majanduskriisi tagajärgede piiramises põhiroll.

4.1.11 Teised olulised põhimõtted ESFi lisandväärtuse maksimeerimiseks on jätkusuutlik majanduskasv keskkonna kaitsmiseks ja keskkonnaseisundi parandamiseks ning sooline võrdõiguslikkus ja mittediskrimineerimine soo, etnilise päritolu või rassi, usutunnistuse või veendumuste, puude või seksuaalse sättumuse põhjal fondi vahendite rakendamisel ning fondile juurdepääsul, eriti puudega inimeste ja ühiskonnast tõrjutud inimeste puhul⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Nagu on sätestatud nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruses (EÜ) 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta, artiklites 11, 16 ja 17.

4.2 ESFi ülesanded ja prioriteetid Euroopa 2020. aasta strateegia taustal

4.2.1 Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus peavad jääma Euroopa 2020. aasta strateegia keskmesse, nagu sätestab ka Euroopa Ülemkogu otsus.

4.2.2 ESFi kooskõlastatus Euroopa 2020. aasta strateegiaga peab väljenduma selles, kas strateegilised suunised ELi strateegilistele prioriteetidele konkreetse väljundi andmiseks rakenduskaavad on olemas või mitte.

4.2.3 Sellega seoses peab ESF jääma Euroopa tööhõivestrateegia elluviimise vahendiks. Seega peab ESF aitama kaasa kvaliteetsete töökohtade loomisele, mis on peamine eeldus ELi majanduskasvu tagamiseks. Ehkki kvaliteetsete töökohtade loomine peab jääma prioriteediks, tuleb tähelepanu pöörata ka teistsuguste töökohtade – nagu näiteks keskkonnasäästlike töökohtade – loomisele, kuna tootmismudel on muutunud, ning samuti jätkusuutlikule ja kaasavale majanduskasvule.

4.2.4 ESF on ELi peamine rahaline vahend investeerimiseks inimressurssidesse, toetades aktiivse integratsiooni meetmete, inimeste tööalase aktiveerimise ning ümber- ja täiendõppemeetmete rakendamist.

4.2.5 Õppida tuleb kogemusest, mis saadi ESFi kasutamisel Euroopa Liidu majanduse elavdamise toetuseks.

4.2.6 Need meetmed ja prioriteetid on järgmised:

- toetada eelkõige noorte, eakamate töötajate, puuetega inimeste ja teiste kõige haavatavamate elanikerühmade, nagu näiteks siserändajate tööturule integreerimist ning võidelda diskrimineerimise vastu;
- tõsta naiste tööhõivemäära ja võidelda ebaõiglase palgaerinevuste vastu;
- luua tööturu seire ja struktuurifondide kasutamise järelevalve keskused;
- ergutada innovatsioonitegevusele ja vähese CO₂ heitega majandusele suunatud töötajate ümberõpet ja kutseala vahetamist;
- parandada toetust VKEdele, väga väikestele ettevõtetele ja sotsiaal-majanduslikele sidusrühmadele, mis moodustavad 80–90 % Euroopa Liidu tööstusstruktuurist, luues seejuures kvaliteetseid töökohti;

- määratleda sektorite ja piirkondade edasiarenemise teemal toimunud arutelude põhjal „kriisiaegse väljaõppe” mõiste;
- parandada heade tavade levitamist, näiteks töötajate väljaõppega ühendatud lühendatud tööajaga töösse investeerimise kohta;
- tugevdada sotsiaalset dialoogi sotsiaalpartnerite ühiste koolitustega;
- toetada elukestvat haridust ja koolitust;
- toetada vastavalt määruse (EÜ) 1083/2006 artiklile 11 otsest osalemist fondide programmitöös, haldamises ja hindamises, töstes suutlikkuse arendamist (*capacity building*);
- tagada töökohtade ja töötingimuste kvaliteet;
- edendada töökohtade tervishoidu ja ohutust;
- tagada füüsiliselt ja rahaliselt juurdepääsetavate hooldusteenuste olemasolu ja astuda samme hoolduskeskuste poolt teenindavate inimeste, sealhulgas näiteks puuetega inimeste „deinstitutionaliseerimise” suunas;
- uuendada avalikke tööhõiveteenuseid.

4.3 ESFi geograafiline ja temaatiline kontsentreerumine

4.3.1 Struktuurifondid on Euroopa Liidu põhivahend koostöös liikmesriikidega liidu kõige ebasoodsamate piirkondade, samuti kõige haavatavamate ühiskonnarühmade toetamiseks, et vähendada sotsiaal-majanduslikku vahet eri liikmesriikide ja eri piirkondade vahel. Selleks vahendiks peavad nad ka jääma.

4.3.2 Lisaks peab nii majanduslik kui ka sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus tänu piirkondadevaheliste ja -siseste sotsiaal-majanduslike erinevuste (nagu eri ühiskonnarühmade vahelise ebavõrdsuse) vähendamisele olema tulevase ESFi jaoks prioriteetne, et Euroopa 2020. aasta strateegia tõhusalt ellu viia. Kõikides liikmesriikides esineb eri valdkondades vajakajäämisi. Sellest tulenevalt peaksid ESFi abi saama kõik piirkonnad, kus valitseb ELi keskmisest suurem tööpuudus ja tööturu tasakaalustamatus, mis puudutab eriti kõige haavatavamaid elanikerühmi, sealhulgas ka kõrgema SKPga piirkonnad, näiteks suurlinnapiirkonnad või piiriäärsed piirkonnad.

4.3.3 Tööhõivele, inimressursside arendamisele ja sotsiaalse integratsiooni edendamisele suunatud ESF peab jääma vahendiks, mis puudutab otseselt inimesi ja eelkõige töötajaid, töötuid, ühiskonnast väljajäänuid, noori, eakaid ja teisi kõige haavatavamaid elanikerühmi.

4.3.4 Vaja on tagada sidusus prioriteetide vahel, mis on kindlaks määratud eri tasanditel: Euroopa, riikide, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

4.3.5 See sidusus peab kajastuma rakenduskavade väljatöötamises ja elluviimises.

4.3.6 Iga liikmesriik peab määratlema oma prioriteetid ja tegevusviisid vastavalt oma piirkondade tingimustele ja konkreetsetele võimalustele. Liikmesriigid peavad prioriteetid määratlema ka vastavalt asjakohastele riiklikele reformikavadele, nende tingimustele ja konkreetsetele võimalustele ning seega kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegiaga ja eriti sellele tööhõive, koolituse ja sotsiaalse kaasatusega seotud valdkondadega.

4.3.7 Lisaks tuleb uurida piisavaid rahalise abi mehhanisme, nagu näiteks rahaliste vahendite otse eraldamine kõige haavatavamate elanikerühmade, näiteks puuetega inimeste⁽⁷⁾ jaoks mõeldud sihipärasele meetmetele, et keskenduda piiratud arvule ühtekuuluvuspoliitika prioriteetidele⁽⁸⁾. Komitee on juba varasemalt soovitanud, et fondidele seataks konkreetsed eesmärgid sotsiaalse kaasatuse raames⁽⁹⁾.

4.4 Koostoime teiste struktuurifondidega

4.4.1 Euroopa Sotsiaalfond on Euroopa tööhõivestrategie rakendamise põhivahend ja peab selleks ka jääma.

⁽⁷⁾ Komisjoni 15. novembri 2010. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas”, KOM(2010) 636.

⁽⁸⁾ EMSK arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Sotsiaalfondi kohta”, ELT C 234, 22.9.2005. EMSK arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu otsus liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta, mis põhinevad EÜ asutamislepingu artiklil 128”, ELT C 162, 25.6.2008, lk 92.

EMSK arvamus teemal „Puuetega inimeste tööhõive ja etapiivisiline takistusteta juurdepääs Euroopa Liidus – 2010. aasta järgne Lissaboni strateegia”, ELT C 354, 28.12.2010, lk 8.

Komisjoni 15. novembri 2010. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas”, KOM(2010) 636.

⁽⁹⁾ EMSK arvamus teemal „Neljas aruanne majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kohta”, ELT C 120, 16.5.2008, lk 73. § 4.5.2.

4.4.2 Tuleb siiski tõhustada koostoimet Euroopa Regionaalarengu Fondiga, milles on vaja tugevdada partnerlus-, võrdõigusslikkuse ja mittediskrimineerimis- ning jätkusuutlikkuse põhimõtteid ning tööhõive ja sotsiaalse kaasamise eesmärgi. Seetõttu tuleks tugevdada paindlikkuse põhimõtet, et optimeerida vastastikust täiendavust ja koordineerida omavahel Euroopa Sotsiaalfondi, Euroopa Regionaalarengu Fondi ja teiste fondide (nagu näiteks Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi) tööd, tagades nii rahalised vahendid täiendavatele algatustele, näiteks nendele, mille eesmärgiks on võimaldada puuetega inimestele erialast väljaõpet ja juurdepääsu infrastruktuuridele.

4.4.3 Tuleb vältida ESFi ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi tegevuse kattuvust ning tagada sidusus sellisel kujul, et ümberkorralduste puhul oleksid ESFi meetmed ennetavad ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi meetmed leevendavad.

4.5 Haldussüsteem

4.5.1 ESFi rahalistele vahenditele juurdepääsu menetluste rakendamist ja praktilisi aspekte tuleb oluliselt parandada.

4.5.2 Nende paranduste tagamiseks tuleb tulevases ESFis säilitada partnerluspõhimõtte ja seda tugevdada. Oluline on märkida, et partnerluspõhimõtte on ESFi tõhusa rakendamise põhivahend, arvestades, et see võimaldab kaasata täiendavaid ressursse; selle aspekti edendamine on eriti tähtis olukorras, kus terves Euroopa Liidus kärbitakse üldiselt riiklike kulusid.

4.5.3 Nende parandustega soovitakse eelkõige:

— vähendada bürokraatiat enne rakenduskava elluviimist ja selle vältel, muutes rahalistele vahenditele juurdepääsu menetlused paindlikumaks, kiirendades konkreetselt makse-

süsteemi, et muuta minimaalseks programmide teostajate finantskulud, ja lihtsustades arveldusmenetlusi ja kontode korrigeerimise menetlusi, näiteks võttes kasutusele kindlasummalised väljamaksed (*lump sums*); ning lihtsustades projektiga seotud arveldamist, võttes aluseks pigem konkreetsed tulemused kui finantsalased tõendusmaterjalid;

- piirata liikmesriikide ametiasutuste võimalust määrata täiendavaid haldusmehhanisme või -tingimusi, mis muudaksid juurdepääsu ESFi rahastamisele keerulisemaks;
- levitada rohkem teavet rahastamisvõimaluste kohta, muu hulgas kasutades läbipaistvuse ja teabele juurdepääsu kohta kehtestatud Euroopa miinimumnõudeid ESFi rahastamisvõimaluste puhul, eelkõige lihtsustades keelekasutust;
- parandada rahastatavate projektide valikumenetluste läbipaistvust ja tõhusust nii liikmesriikide kui ka piirkondade tasandil, jälgides eelkõige seda, et uuenduslikele projektidele saaks osaks eritählepanu;
- pöörata samuti erilist tähelepanu ehitistele, uutele tehnoloogiatele ja transpordile (sealhulgas kaupadele, teenustele ja infrastruktuurile), et kõrvaldada tõkked, mis piiravad täielikku ligipääsu kõigile Euroopa Sotsiaalfondist kaasrahastatavatele meetmetele.

4.5.4 Fondide kasutamise tõhusus tuleb tagada ja seda hinnata nii kvantitatiivsete kui ka kvalitatiivsete tulemuste alusel.

4.5.5 Tuleb määratleda rahastamisega seotud näitajad.

4.5.6 Sotsiaalpartneritel ja kodanikuühiskonnal on selles protsessis põhiroll.

Brüssel, 15. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON